Konstitutionsutskottets betänkande 1987/88:25

om presstöd (prop. 1987/88:100, bil. 10)

KU
1987/88:25

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker två motionsyrkanden (c) och (vpk) om en uppräkning av *stödet till dagspressen* med 5 % utöver budgetpropositionen. Utskottet föreslår också i anledning av en motion (s) en ökning av anslaget till *Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation* med 186 000 kr. i förhållande till budgetpropositionen. I övrigt godtar utskottet budgetpropositionen. Övriga motioner med yrkande om ändringar av anslagen avstyrks således. Motioner i andra presstödsfrågor avstyrks i avvaktan på dagstidningskommitténs betänkande. Beträffande *dagspresstödet* fogas tre (m, fp, vpk) reservationer till betänkandet. Beträffande *lån till dagspressen* föreligger en fp-reservation.

Propositionen

I budgetpropositionen 1987/88:100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) föreslår regeringen riksdagen

1) *att* till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 459 950 000 kr. (punkt G 7),

2) *att* till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 87 500 000 kr. (punkt G 8),

3) *att* bemyndiga regeringen att genom avtal ikläda staten ekonomiska förpliktelser i enlighet med vad som förordas i propositionen (punkt G 11),

4) *att* till *Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation* för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 5 708 000 kr.

Motionerna

Stöd till dagspressen

1987/88:K802 av Anders Björck m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget om en höjning av produktionsbidragen till dagspress med 5 % fr.o.m. budgetåret 1988/89,

2. att riksdagen under punkt G 7, åttonde huvudtiteln (utbildningsdepartementet) till Stöd till dagspressen för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 381 620 000 kr.

1 *Riksdagen 1987/88. 4 saml. Nr 25*

1987/88:K807 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen till Stöd till dagspressen (G 7) för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 407 950 000 kr.

1987/88:K808 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återinförande av etableringsstödet,

2. att riksdagen med ändring av proposition 1987/88:100 bil. 10 G 7 anvisar ett förslagsanslag av 485 500 000 kr. till stöd till dagspressen, således 25 550 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1987/88:K811 av Elving Andersson (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar uppräkna produktionsbidraget till 10 % och höja anslaget G 7 med 18 650 000 kr. jämfört med regeringens förslag.

1987/88:K815 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om produktionsbidragets nivå för endagstidningarna,

2. att riksdagen beslutar att under G 7 Stöd till dagspressen (bilaga 10) för budgetåret 1988/89 anvisa ett med 6 milj. kr. förhöjt anslag i förhållande till regeringens förslag.

Lån till dagspressen

1987/88:K807 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen till Lån till dagspressen (G 8) för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.

Bidrag till Stiftelsen för lättläst samhällsinformation

1987/88:K805 av Margareta Persson och Sven-Gösta Signell (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av medel till Stiftelsen för lättläst information.

Övriga presstödsfrågor

1987/88:K813 av Erkki Tammenoksa m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pröva möjligheten till statsbidrag för tidningar som publicerar text på annat språk.

1987/88:K811 av Elving Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets informationsannonsering.

Stöd till dagspressen

Dagstidningskommittén har till uppgift att bl.a. utvärdera erfarenheter och effekter av det nuvarande stödet till dagspressen och föreslå ändringar i reglerna. Kommittén planerar att lägga fram sitt slutbetänkande under första halvåret 1988.

I propositionen erinras om att stödet till dagspressen i stort sett varit oförändrat sedan 1985. Mot bakgrund av detta och med hänsyn till att kostnadsutvecklingen varit kännbar för branschen förordas en mindre höjning av produktionsbidraget i avvaktan på dagstidningskommitténs övervägande och förslag.

Presstödsnämnden har föreslagit att utvecklingsbidraget inom presstödet höjs med 1,9 milj. kr. för att motsvara den faktiska förbrukningen 1986/87. Regeringen är i avvaktan på resultatet av dagstidningskommitténs arbete inte beredd att för närvarande biträda detta förslag. Anslaget för utvecklingsbidrag föreslås liksom för samverkansbidrag och samdistributionsrabatt oförändrat i förhållande till budgeten för 1987/88.

Sänkningar av produktionsbidraget föreslås i motionerna K802 av Anders Björck m.fl. (m) samt K807 av Bengt Westerberg m.fl. (fp). I moderatmotionen sägs att man inte ser någon anledning att nu höja produktionsbidraget, i all synnerhet som presstödsnämnden föreslagit en sänkning med 14,5 milj. kr. I motionen föreslås en nedskärning med 20 % i förhållande till nu utgående produktionsbidrag. I folkpartimotionen föreslås en nedskärning med 5 %. I förhållande till propositionens förslag innebär detta en begränsning på drygt 37 milj. kr. I motionen föreslås också en återgång till den regel som tidigare gällde att tidningar med mer än 20 procents hushållstäckning erhöll 18 180 kr./ton förbrukat papper och inte som för närvarande 26 140 kr./ton. En sådan förändring skulle också enligt motionen innebära en besparing med ytterligare ca 18 milj. kr.

Generella höjningar av produktionsbidraget föreslås i motionerna K808 av Lars Werner m.fl. (vpk) samt K811 av Elving Andersson (c). I bägge motionerna framhålls den kostnadsutveckling som skett i tidningsbranschen under den tid sedan 1985 då stödet till dagspressen legat stilla. Man föreslår en höjning av produktionsbidraget med 10 %. I motion K808 föreslås även att utvecklingsbidraget i enlighet med vad presstödsnämnden förordat höjs med 1,9 milj. kr. samt att möjlighet till visst samhälleligt etableringsstöd återinförs.

I motion K815 av Alf Svensson (c) framhålls att endagstidningar har en viktig roll i mångfalden av opinioner. Det är därför, menar motionären, angeläget att samhällets presspolitik tar hänsyn till de speciella problem som berör endagstidningarna. Den generella uppräkningen av presstödet med 5 % som föreslås i propositionen är enligt motionären snävt tilltagen för att lösa de akuta problem som flera endagstidningar har. I motionen föreslås därför att produktionsbidraget för fådagarstidningar i stället höjs med 20 %. Förslaget ger en merkostnad på högst 6 milj. kr.

Utskottet vill vad gäller etableringsstöd erinra om att möjligheten att

erhålla sådant stöd fanns t.o.m. budgetåret 1985/86, men medelsanvändningen för detta ändamål var under senare år begränsad. I budgetpropositionen 1986/87 föreslogs att etableringsstödet skulle avskaffas i avvaktan på de överväganden och förslag som dagstidningskommittén kan komma att lägga. Kommittén har att göra en övergripande prövning av det statliga stödet till dagspressen. Enligt direktiven skall det ske med utgångspunkt i en utvärdering av effekter och erfarenheter av det nuvarande presstödet. Ett ställningstagande till en förändring av formerna för presstödet av det slag som ett återinförande av etableringsbidraget skulle utgöra bör enligt utskottets mening anstå i avvaktan på resultatet av det pågående utredningsarbetet. Motion K808 (yrkande 1) avstyrks.

Stödet till fådagarstidningarna togs upp av konstitutionsutskottet i samband med behandlingen av förra årets budgetproposition. Utskottet uttalade då (KU 1986/87:18 s. 5) att dessa tidningar står för viktiga inslag i samhällsdebatten och att de därmed har betydelse för mångfalden i pressutbudet. Fådagarstidningarna behandlas särskilt i direktiven till dagstidningskommittén. Utskottet vill i avvaktan på kommitténs betänkande inte föreslå någon förändring i stödet till fådagarstidningarna. Motionen K815 avstyrks av denna anledning.

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att det är befogat att kompensera lågtäckningstidningarna för de kostnadsfördyringar som inträffat sedan 1985. Enligt utskottets mening är den i propositionen föreslagna 5-procentiga höjningen av produktionsbidraget otillräcklig, då kostnadsstegringarna sedan den förra uppräkningen uppgår till ungefär det dubbla. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion K811 (yrkande 2) och motion K808 (yrkande 2) om en uppräkning av produktionsbidraget med 10 %. Motionerna K802 samt K807 (yrkande 1) avstyrks.

Lån till dagspressen

Presstödsnämnden beviljade i maj 1986 lån till kommanditbolaget Aftonbladet AB och handelsbolaget Svenska Dagbladet AB & Co på totalt 175 milj. kr. och lånetid på 15 år varav de fyra första räntefria och de fem första amorteringsfria. Lånet skulle utbetalas i takt med investeringarnas genomförande och beviljas under förutsättning att extra medel till samma belopp tillfördes pressens lånefond. I budgetpropositionen 1987 föreslogs att särskilda medel för ändamålet borde anslås under tre budgetår. För budgetåret 1987/88 borde i ett första steg 50 milj. kr. kunna betalas ut av nämnden inom ramen för normal tilldelning och med ianspråktagande av under anslaget reserverade medel. Det resterande särskilda medelsbehovet för lånet till Aftonbladet och Svenska Dagbladet angavs till totalt 125 milj. kr. för de närmaste två budgetåren.

Presstödsnämnden ansåg det i augusti 1987 inte möjligt att bedöma om det skulle bli aktuellt att betala ut den första delen om 50 milj. kr. ur det beviljade lånet under innevarande budgetår. I sin anslagsframställning har nämnden inte tagit hänsyn till det särskilda medelsbehovet för lånet till Aftonbladet och Svenska Dagbladet.

I budgetpropositionen föreslås att ytterligare särskilda medel tillförs i

sådan omfattning att presstödsnämnden utöver den första utbetalningen om 50 milj. kr. kan göra en andra utbetalning av lånet under nästa budgetår. Föredragande statsrådet förordar att 62,5 milj. kr. anvisas för ändamålet för budgetåret 1988/89.

I motion K807 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) anförs såvitt nu är i fråga att någon ytterligare medelstilldelning till AB/SvD inte bör ske bl.a. på grund av att de båda företagen förklarat inför presstödsnämnden att några svårigheter att på marknaden upplåna erforderligt kapital inte förelegat.

Utskottet har tidigare yttrat sig över frågan om lån till kommanditbolaget Aftonbladet AB och handelsbolaget Svenska Dagbladet AB & Co. Utskottet instämde då (KU 1986/87:18) i den bedömning som gjordes i budgetpropositionen att projektet stämde väl överens med det övergripande syftet med lån ur pressens lånefond. Ett viktigt skäl för lånet var också enligt utskottets mening att det annars var osäkert om projektet kunde genomföras.

Enligt utskottets mening bör extra medel tillföras pressens lånefond för ändamålet. Utskottet godtar budgetpropositionens förslag i berörda delar och avstyrker motion K807 (yrkande 2).

Bidrag till Stiftelsen för lättläst samhällsinformation

Regeringen föreslår en samordning av utgivningen av lättlästa böcker (LL-böcker) med utgivandet av Nyhetstidningen 8 SIDOR.

LL-böckerna utges av skolöverstyrelsen. 8 SIDOR utges sedan den 1 januari av Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation. I propositionen föreslås att ansvaret för den samordnade verksamheten läggs på stiftelsen och att ett belopp av 2 614 000 kr. efter prisuppräkning förs över från anslaget G 12. Regeringen anhåller om bemyndigande att ingå avtal med stiftelsen om ekonomiska åtaganden i sammanhanget.

I motion K805 av Margareta Persson och Sven-Gösta Signell (båda s) hävdas att Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation vid den kommande omorganisationen måste få högre anslag än vad som nu anvisats.

Utskottet biträder förslaget i budgetpropositionen vad gäller överförandet av utgivningen av LL-böckerna till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation. Föredragande statsrådet anger att han vid medelsberäkningen för bidrag till Nyhetstidningen 8 SIDOR räknat med en viss kompensation för prisutvecklingen. Taltidningskommittén beräknade att den primära målgruppen för tidningen är minst 60 000 personer. Antalet prenumeranter är för närvarande drygt 3 600. Det är enligt utskottets mening särskilt angeläget att stiftelsen får möjlighet att med särskilda marknadsföringsåtgärder nå ut till målgruppen med information om Nyhetstidningen 8 SIDOR. Stiftelsen har i sin anslagsframställning beräknat kostnaderna för marknadsföring till 186 000 kr. Utskottet föreslår att med anledning av motion K805 anslaget till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation höjs med 186 000 kr. utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen.

I motion K813 av Erkki Tammenoksa m.fl. (s) påpekas att reglerna är att andelen *text på annat språk* skall vara minst 20 % för att produktionsbidrag skall utgå. Enligt motionärernas mening borde man se över bestämmelserna i syfte att uppmuntra dagstidningar som utkommer på orter där det finns många finska invandrare, att producera sidor/spalter på finska. Dagstidningskommittén bör, sägs det i motionen, pröva möjligheten till statsbidrag för tidningar som publicerar text på annat språk.

Kommitténs överväganden torde enligt utskottet komma att omfatta de i motion K813 berörda reglerna för produktionsbidrag till tidningar som innehåller text på annat språk än svenska. Utskottet avstyrker även motion K813 i avvaktan på kommitténs förslag.

Samhällets informationsannonsering behandlas i motion K811 av Elving Andersson (c). Det är enligt motionärens mening ett medborgerligt intresse att kunna ta del av viktig samhällsinformation oavsett vilken tidning man läser. Riksdagen bör nu slå fast, sägs det i motionen, att samhällsannonseringen inte får inskränkas ytterligare. När den förekommer skall den s.k. totalitetsprincipen tillämpas.

Frågan om samhällets informationsinsatser behandlades av informationsdelegationen i dess betänkande (SOU 1984:68) Samordnad samhällsinformation. De ekonomiska konsekvenserna av informationsdelegationens förslag skall även de utredas av dagstidningskommittén. Motion K811 (yrkande 1) avstyrks, även den i avvaktan på kommitténs förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *produktionsbidraget*

att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:100, bil. 10 punkt G 7 och med bifall till motionerna 1987/88:K808, yrkande 2, såvitt här är i fråga och 1987/88:K811, yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1987/88:K802, 1987/88:K807, yrkande 1, och 1987/88:K815 yrkandena 1 och 2, som sin mening ger regeringen till känna att produktionsbidraget bör höjas med 10 %,

2. beträffande *etableringsbidrag och utvecklingsbidrag*

att riksdagen avslår motion 1987/88:K808, yrkande 1 och yrkande 2, såvitt här är i fråga,

3. beträffande *stöd till dagspressen*

att riksdagen till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 478 600 000 kr.,

4. beträffande *Lån till dagspressen*

att riksdagen med bifall till propositionen punkt G 8 och med avslag på motion 1987/88:K807, yrkande 2, till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 87 500 000 kr.,

5. beträffande *lättläst nyhetsinformation*

a) att riksdagen bemyndigar regeringen att genom avtal ikläda staten ekonomiska förpliktelser i enlighet med vad som förordas i propositionen punkt G 11, yrkande 1,

b) att riksdagen med anledning av propositionen punkt G 11, yrkande 2, och motion 1987/88:K805 till *Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 5 894 000 kr.,

6. beträffande *reglerna om text på annat språk*
att riksdagen avslår motion 1987/88:K813,

7. beträffande *samhällets informationsannonsering*
att riksdagen avslår motion 1987/88:K811 yrkande 1.

Stockholm den 28 april 1988

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Bengt Kindbom (c), Ulla Pettersson (s), Karl Boo (c)*, Bo Hammar (vpk)* och Göran Dahlstrand (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. Produktionsbidraget (mom. 1)

Anders Björck, Hans Nyhage och Elisabeth Fleetwood (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "(yrkande 1) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns anledning att invänta dagstidningskommitténs betänkande och remissutfallet innan mer genomgripande förändringar sker i presstödets struktur och regler. Däremot finns det skäl att redan nu göra vissa besparingar. Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1987/88:K802 av Anders Björck m.fl. (m) om en 20-procentig nedskärning av anslaget till produktionsbidraget. Motionerna 1987/88:K807 (yrkande 1), 1987/88:K808 samt 1987/88:K811 (yrkande 2) avstyrks.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *produktionsbidraget*
att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:100, bil. 10 punkt G 7 och med bifall till motion 1987/88:K802 samt med avslag på motionerna 1987/88:K807, 1987/88:K808, yrkande 2, såvitt här är i fråga, och 1987/88:K815, yrkandena 1 och 2, som sin mening ger regeringen till känna att produktionsbidraget bör sänkas med 20 %.

2. Produktionsbidraget (mom. 1)

Birgit Friggebo och Börje Stensson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar "Utskottet anser" och slutar "(yrkande 1) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att man om man skall bedöma dagspressens ekonomiska situation inte bara kan ta hänsyn till kostnadsutvecklingen. Självfallet måste även inkomstsidan beaktas. Det framgår av redovisningar av dagspressens ekonomi för de två senaste åren att för flertalet av tidningarna, inkl. s.k. stödtidningar, den ekonomiska situationen varit gynnsam, framför allt beroende på en långvarig god annonskonjunktur. Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1987/88:K807 (yrkande 1) av Bengt Westerberg m.fl. om *dels* återgång till den tidigare nivån om 18 180 kr./ton förbrukat papper till tidningar med mer än 20 procents hushållstäckning, *dels* en 5-procentig sänkning av anslaget till produktionsbidrag. Motionerna 1987/88:K802, 1987/88:K808 samt 1987/88:K811, yrkande 2, avstyrks.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *produktionsbidraget*

att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:100, bil. 10 punkt G 7 och med bifall till motion 1987/88:K807, yrkande 1, samt med avslag på motionerna 1987/88:K802, 1987/88:K808, yrkande 2, såvitt här är i fråga, 1987/88:K811, yrkande 2, och 1987/88:K815, yrkandena 1 och 2, som sin mening ger regeringen till känna att produktionsbidraget bör sänkas med 33 650 000 kr.

3. Etableringsbidrag och utvecklingsbidrag (mom. 2)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Utskottet vill" och på s. 4 slutar med "Motion K808 (yrkande 1) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med presstödsnämnden att utvecklingsbidraget bör höjas med 1,9 milj. kr. för att motsvara den faktiska förbrukningen under anslagsposten för budgetåret 1986/87. En ökad mångfald inom pressen är önskvärd, men kostnaderna för att starta nya tidningar är mycket stora. Möjligheten till visst samhälleligt etableringsstöd bör därför återinföras. Utskottet förordar att 5 milj. kr. anvisas för etableringsstöd. Motion K808 yrkande 1 tillstyrks.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *etableringsbidrag och utvecklingsbidrag*

att riksdagen med bifall till motion K808, yrkande 1, och yrkande 2 såvitt här är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om höjning av utvecklingsbidraget och återinförande av etableringsbidraget.

4. Anslaget Stöd till dagspressen (mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Anders Björck, Hans Nyhage och Elisabeth Fleetwood (alla m) anser att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *stöd till dagspressen*

att riksdagen till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 381 620 000 kr.

5. Stöd till dagspressen (mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Birgit Friggebo och Börje Stensson (båda fp) anser att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *Stöd till dagspressen*

att riksdagen till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 407 950 000 kr.

6. Stöd till dagspressen (mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Bo Hammar (vpk) anser att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *Stöd till dagspressen*

att riksdagen till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 485 500 000 kr.

7. Lån till dagspressen (mom. 4)

Birgit Friggebo och Börje Stensson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion K807 (yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att någon ytterligare medelsanvisning för lån till AB/SvD inte bör ske. Anvisningen till pressens lånefond bör därför reduceras med 62,5 milj. kr. i förhållande till propositionens förslag.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *lån till dagspressen*

att riksdagen med anledning av propositionen punkt G 8 och med bifall till motion 1987/88:K807, yrkande 2, till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.